

PÁRBAJ EGY TISZTÁSON

A veszprémi Petöfi Színház január 11-én mutatja be **Eörsi István** Párbaj egy tisztáson című drámáját, a főszerepben **Rajbona Adámmal**. A történelmi parabola – amely **Martinovics** kora és személye köré fonódik – a hatalom és az egyén viszonyát boncolgatja, ma is érvényes tanulságokkal. Az eredeti bemutató előtt beszélgettünk a darab rendezőjével, **Paál Istvánnal**.

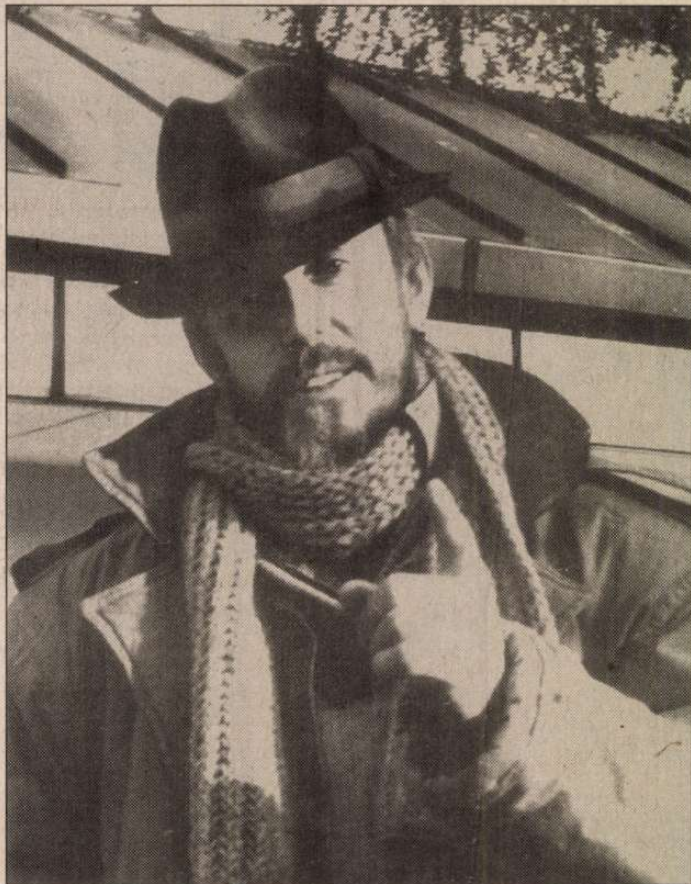
– *Miért vállalkoztál arra, hogy színrre vidd ezt a még soha nem játszott színdarabot?*

– **Eörsi Istvánt** még a hetvenes évek elején, egy wroclawi fesztiválon ismertem meg. Kitűnő embernek, gondolkodó írónak tartom. Sok darabját megkaptam tőle kéziratban, ezt azonban nem. Különböző okokból eddig nem sikerült egyik művét sem színrre vinnem. Amikor készítettük ennek az évadnak a műsortervét, **Kapás Dezső** főrendező figyelmembe ajánlotta az Egy tisztáson című **Eörsi**-drámát. Pedig megvolt már **Eörsi** drámakötete, de miután már az első nyolc drámát ismertem, a kötet utolsó színműve valahogy elkerülte a figyelmemet. **Kapás** azt mondta: a kötet végén van egy nagyon jó darab, amit politikai okokból nem lehetett bemutatni. Talán még van értelme előadni. Elolvastam a darabot, s másnap igent mondtam. A szerző kívánságára egy – a darabban is elhangzó – szóval bővült a cím. Ezért szerepel a plakátokon így: Párbaj egy tisztáson. Ennek a darabnak az érvényessége – úgy érzem – éppen most múlik el: ez az utolsó pillanat, amikor még érdemes bemutatni.

– *Miről szól neked ez a mű, s mit akarsz te mondani a rendezéssel a nézőknek?*

– Gyermekfejjel éltem meg a **Rajk**-pert, s általában a koncepciós pereket. Ebben a darabban azonban nem ezeknek a parafrázisa található. **Eörsi** egy modellhelyzetet mutat fel, amit ma is érvényesnek tartok: hogyan manipulálja a hatalom – bármiféle hatalom, akár a mostani is – a bármelyikféle ellenzékét, függetlenül attól,

hogy az a hatalom jó-e, vagy sem. S arról is szó van **Eörsinél**, hogy az ellenzék hogyan kísérli meg manipulálni azt a hatalmat, amelyiknek ki van szolgáltatva. Régóta van előttem egy kép: két tenyér. Az egyik tenyéren – ez a hatalom tenyere – mászom én, mint egy hangya, s ezt nagyon pontosan látják és figyelik. A másik tenyér az enyém: azon mászik a hatalom, s én ugyanúgy figyelem és látom, hogy ő merre megy, és mit akar. Vagyis „tudunk egymásról, mint öröm és bánat”. Szerintem ennek a darabnak ez az elsődleges üzenete. Tehát nem kulcsdráma: általános modellhelyzetet állít elénk a szerző, amelynek – ismétlem – ma is van aktuális üzenete. A darabban szellemi párbaj folyik a bécsi titkosrendőrség volt vezetője – akit az új hatalom ismét elővesz céljai érdekében – és a szászvári apát, **Martinovics** között. A cél az, hogy **Martinovics**ból további titkokat szedjenek ki. Amikor túljutnak a párbaj csúcspontján, **Martinovics** ezeket mondja: „A birodalom szétbomlik előbb-utóbb, mint

egy döglött cápa. A magyarság pedig... Kihalt belőle az államalkotó képesség. Mindig a nagyokhoz fog dörgölni, mert fél a kicsiktől, akiket elnyelt.” A darabnak fontos mondandója: elveszítettük államalkotó képességünket.